

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğI

21-28 NİSAN EBELER HAFTASI

Tarihin en eski ve en saygın mesleklerinden biri olan **EBELİK**, insanlığın varoluşu ile başlamıştır. Yeni bir canlının dünyaya gelmesine yardımcı olmak, doğum ağrısı çeken bir annenin acısını dindirmek ve aileye özlemlerle beklenen bir bireyin katılımını gerçekleştirmek ebelerin, toplum içinde haklı olarak saygın bir yer edinmelerini sağlamıştır.

Uluslararası Ebeler Konfederasyonu'nun (ICM) tanımına göre: Ebe, küresel standartlara dayalı bir ebelik eğitim programını başarıyla tamamlayan; ebelik yapmak ve ebe unvanını kullanmak için kayıtlı veya yasal olarak lisanslı olmak için gerekli niteliklere sahip olan ve ebelik uygulamasında yetkinlik gösteren bir sağlık profesyoneli.

Ebelerin verdiği hizmet koruyucu, önleyici tedbirleri, normal doğumun teşvikini, anne ve yenidoğandaki sağlık sorunlarının erken tespit edilmesini, tıbbi bakıma veya diğer uygun desteklere zamanında erişilmesini ve acil durum önlemlerinin uygulanmasını içerir. Bu hizmet hak temelli bir yaklaşımı esas alır. Ebenin aile ve toplum için sağlık eğitimi ve danışmanlık konularında önemli görevleri vardır. Ebelik eğitiminin felsefesinde toplumsal cinsiyet, hakların kullanımında eşitlik konuları, kadını güçlendirmek de vardır.

Türkiye'de 1839 yılında, Galatasaray'da Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'nin açılmasından sonra ebelik eğitimi de kurumsal olarak başlatılmıştır. Cumhuriyet döneminde ebelik eğitimi verilen okulların sayısı artırılmış ve eğitim müfredatları da zaman içinde geliştirilmiş olup 1961 yılında kabul edilen 224 sayılı yasa ile uygulanmaya başlanan "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi" ile sağlık sisteminde ebeler özellikle birinci basamakta sağlık ocakları ve sağlık evlerinde istihdam edilerek sağlık ekibinin topluma en yakın hizmet veren en önemli ve vazgeçilmez ekip üyeleri olarak hizmetlerini sürdürmüşlerdir.

Türkiye'de Kadın-Anne ve Çocuk Sağlığı hizmetlerinin sunumunda kilit sağlık personeli olan ebeler, sözü edilen sistem içinde yaklaşık 50 yıl hizmet vermişlerdir. 2011 yılında Türkiye'nin tümüne genellenen "Aile Hekimliği (AH) Sistemi" ile sağlık hizmet modeli değişmiş ve birinci basamakta artık ebeler (aynı durum hemşireler için de söz konusudur) Aile Sağlığı Merkezlerinde (ASM) bir önceki sistemde olduğu gibi kendi mesleki kimlikleri ile sağlık hizmet ekibinin içinde rutin olarak yer alamamışlardır. Halen uygulanmakta olan sağlık sisteminde kırsal alanda sadece ebeler değil, Aile Hekimleri de yerleşik olarak istihdam edilmemekte olup ev ziyaretleri ile ebeler tarafından gebelerin, 15-49 yaş grubu kadınların, 0-

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

6 yaş çocukların izlenmesi de rutin olarak yapılmamaktadır. Bu gruplar ancak aile hekimlerine gittikleri zaman kontrolleri/ izlenmeleri yapılmaktadır.

Oysa, Uluslararası Sağlık Kuruluşlarının değerlendirmelerine göre anne ölümleri, ölü doğumlar ve yenidoğan ölümlerinin %83'ü yeterli bir ebelik bakımı ile önlenmektedir; Anne ve yenidoğanın ihtiyaç duyduğu hizmetin %87'si ebeler tarafından karşılanabilmektedir.

Bu gerçekler karşısında;

Temelde anne ve çocuk ölümleri ve hastalıklarının azaltmaya odaklanan ebeler, verdiği diğer koruyucu hizmetler bütünü ile Temel Sağlık Hizmetlerinin vazgeçilmez sağlık meslek grubudurlar.

Nitekim DSÖ, UNICEF ve UNFPA, Temel Sağlık Hizmetlerinin başarı ile yürütülmesinde “ebelik mesleğinin güçlendirilmesi” üzerinde önemle ve ısrarla durmaktadır.

DSÖ raporlarına göre **ebelerin görev yapması / topluma hizmet sunması ile**, anne ve yenidoğan ölümlerinin azalması, daha az müdahaleli doğum, bebeklerin doğum ağırlıklarının normal olması ve aile planlaması yöntemi kullanımı ile riskli gebeliklerin önlenmesi arasında olumlu ilişki bulunmuştur.

Günümüzde Türkiye’de Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2022’ye göre ebe sayısı 59.912’dir Ebeler nitelikli bakım sağlama kapasitesine sahiptir ancak; «Sağlık Sisteminin biçimi» ebelerin potansiyelinin birinci basamakta tam olarak kullanımına engel oluşturmakta ve ebeler çoğunlukla farklı alanlarda çalıştırılmaktadır.

Türkiye’de amaca uygun nitelikli ebelik eğitimi, ebelerin liyakatlerinin olduğu alanlarda istihdamları, özellikle Türkiye’deki sağlık sisteminde birinci basamak sağlık kurumlarında mevcut sağlık ekibinin “**kilit bir üyesi olarak**” istihdamları önemlidir.

Ayrıca, Nairobi Zirvesinde 2030 yılına dek ulaşılması hedeflenen “önlenbilir anne ölümlerinin sifıra indirilmesi; aile planlamasında karşılanmayan hizmet gereksiniminin sifıra indirilmesi amaçlarına ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerimize ulaşmamız için de Ebelerin doğru istihdamı ile birinci basamak “Temel Sağlık Hizmet Basamağında” görev yapmaları elzemdir.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Anahtar Mesajlar:

- Ebeler uluslararası standartlarda eğitildiğinde ve ebelik hizmetleri, aile planlaması dahil koruyucu üreme sağlığı hizmetlerini de içerdiiğinde, **tüm anne ölümlerinin, ölü doğumların ve yenidoğan ölümlerinin %80'inden fazlası önlenbilir**. Bu etkiyi elde etmek için ebelerin lisanslı olması, sağlık sistemlerine tam olarak entegre edilmesi ve meslekler arası- multidisipliner ekiplerde çalışması gerekmektedir.
- Ebeler, anne ve yenidoğan ölümlerini önlemenin ötesinde, **nitelikli ebelik hizmetleri ile** cinsel sağlık ve üreme sağlığı, bağışıklama, emzirme, gebelikte tütün kullanımının bırakılması, sıtma, tüberküloz, HIV ve gebelikte obezite, erken çocukluk gelişimi ve doğum sonrası depresyon dahil olmak üzere **sağlıkla ilgili 50'den fazla sağlık sonucunu iyileştirmektedir**.
- Ebeler, en zor insani, kırılğan ve çatışmalardan etkilenen ortamlarda bile **kadınlara ve yenidoğanlara temel hizmetleri benzersiz bir şekilde sağlayabilmektedir**. Bu da ebelerin Temel Sağlık Hizmetlerine ilişkin Astana Deklarasyonu ve Sağlıklı Yaşamlar ve Esenliğe ilişkin Küresel Eylem Planı'nda yer alan taahhütlerin yerine getirilmesine önemli bir katkı sağlayacağı anlamına gelmektedir.
- **Ebelerin uluslararası standartlarda eğitilmesi**, maliyetli ve gereksiz müdahaleleri azaltarak kaynak tasarrufu sağladığı için **maliyet etkin bir yatırımdır**.

Son olarak, uluslararası düzeyde oluşturulan “Kadınlar ve Ebeler için Haklar Bildirgesinin” son 3 maddesini vurgulayarak bu özel yazıyı bitirelim;

Ebeler ve Kadınların;

- Kadınlar ve bebekleri için güvenli yetkin ve özerk bir işgücü sağlayacak hizmet sistemine sahip olma hakkı vardır
- Kadınlar ve bebeklerin ihtiyaçlarının etkin karşılanabilmesi için yeterli ebelik işgücü planlamasının yapılmasına ihtiyaçları vardır
- Sağlık ve eğitim konularında hükümet ve bağlı kurumları tarafından saygı görme hakkı vardır

“21-28 NİSAN EBELER HAFTASI TÜM EBELERİMİZE KUTLU OLSUN”

HASUDER Toplumsal Cinsiyet, Kadın ve Üreme Sağlığı Çalışma Grubu tarafından hazırlanmıştır.

HALK SAğLIğI UZMANLARI DERNEğİ

Kaynaklar:

1. International Confederation of Midwives (ICM), <https://internationalmidwives.org/>
2. Essential Competencies for Basic Midwifery Practice. International Confederation of Midwives (ICM).
3. “Global Standards for Basic Midwifery Education”. International Confederation of Midwives (ICM).
4. Mezuniyet Öncesi Ebelik Ulusal Çekirdek Eğitimi Programı. 2016. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/ęitim_ogretim_dairesi/Ulusal-cekirdek-egitimi-programlari/ebelik.pdf.
5. Sağlık Bakanlığı. Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2022 Haber Bülteni. https://sbsgm.saglik.gov.tr/Eklenti/46511/0/haber-bulteni-2022-v7pdf.pdf?_tag1=3F123016BE50268AF4A10917870BF5962AC79ECF
6. World Health Organization. Maternal Health Unit. <https://www.who.int/teams/maternal-newborn-child-adolescent-health-and-ageing/maternal-health/midwifery>
7. Apay,S.E. Geçmişten Günümüze Ebelik: Tarihi Bir İnceleme, Lokman Hekim Journal, 2014;4(2):13-20
8. Akın,A; “Cumhuriyetimizin 100. Yılında Kadın ve Üreme Sağlığı; Geçmişten Günümüze ve Geleceğe Bakış”, Ed. Kılıç B., Erbaydar T., Çamur D., HASUDER Yayını, 2023 ss.99-129, Ankara
9. Kadınlar ve Ebeler için Haklar Bildirgesi: <https://www.turkebelerdernegi.org/haklar-bildirgesi/>